

Ką žada politinės partijos švietimo srityje?

APIE PROGRAMŲ ANALIZĘ

Nacionalinis švietimo NVO tinklas (toliau – Tinklas) atliko LR Seimo 2024 metų rinkimuose dalyvaujančių partijų rinkiminių programų analizę. Programose vertinome, ar (koku mastu) partijų rinkiminės nuostatos atitinka [Tinklo strategines veiklos kryptis 2023 – 2025 metais](#). Analizėje siekėme atsakyti į šiuos pagrindinius klausimus:

- ✓ Ar (kaip) bus stiprinamas nevyriausybinių švietimo organizacijų įtraukimas į sprendimų priėmimo procesus ir viešųjų švietimo paslaugų teikimą;
- ✓ Ar bus skatinamas lygiavertis nevyriausybinių ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų dalyvavimas švietimo sistemoje;
- ✓ Kokiomis priemonėmis politinės partijos ketina užtikrinti saugios ir mokiniui palankios aplinkos puoselėjimą bendrojo ugdymo įstaigose;
- ✓ Ar (kokių) veiksmų bus imtasi, gerinant neformaliojo vaikų švietimo kokybę ir didinant finansavimą;
- ✓ Ar (kokios) mokymosi visą gyvenimą priemonės planuojamos, siekiant didinti suaugusiųjų ir vyresniųjų suaugusiųjų dalyvavimą švietimo sistemoje.

Analizei naudojome šiuos informacijos šaltinius: politinių partijų ilgąsias programas (jei jos buvo viešai skelbiamos); partijų trumpąsias programas, pristatytas Vyriausiosios rinkimų komisijos informaciniame leidinyje, skirtame 2024 m. LR Seimo rinkimams.

ŠVIETIMO SISTEMOS ATVĖRIMAS NEVYRIAUSYBINĖMS ŠVIETIMO ORGANIZACIJOMS

Tinklo strateginėse veiklos gairėse numatytas siekis nacionaliniu ir vietos lygmenimis plėtoti ir stiprinti NVO dalyvavimą sprendžiant švietimo klausimus nevyriausybinių organizacijų, švietimo ir kitose tarybose, komisijose, darbo grupėse. Analizuodami politinių partijų rinkimines programas, vertinome, ar partijos atskirai išskiria nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą šiuose procesuose ar pateikia tik bendras nuostatas dėl NVO įtraukimo į viešąjį valdymą ir sprendimų priėmimą.

Lentelė 1. Politinių partijų nuostatos dėl švietimo nevyriausybinių organizacijų įtraukimo į sprendimų priėmimą

SARAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SARAŠO PAVADINIMAS	ATSKIRAI IŠSKIRTAS NVO ĮTRAUKIMAS Į ŠVIETIMO KLAUSIMU SVARSTYMĄ IR SPRENDIMUS	PATEIKTOS TIK BENDROS NUOSTATOS DĖL NVO ĮTRAUKIMO Į VIESĄJĮ VALDYMĄ IR SPRENDIMŲ PRIĖMimą	PROGRAMOJE NUOSTATŲ DĖL NVO ĮTRAUKIMO Į VIESĄJĮ VALDYMĄ IR SPRENDIMŲ PRIĖMimą NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SAJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)			✓
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS			✓
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA	✓		

4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA		✓	
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA			✓
6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA			✓
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA	✓		
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)			✓
10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“	✓		
11.	DEMOKRATŲ SAJUNGA „VARDAN LIETUVOS“	✓		
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“			✓
13.	TĖVYNĖS SAJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI		✓	
14.	LIBERALŲ SAJŪDIS	✓		
16.	LAISVĖS PARTIJA		✓	
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA			✓

Apibendrinančios išvalgos

- Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP) akcentuoja, kad nevyriausybinės organizacijos ir jų susivienijimai turi įgyti daugiau teisių sprendžiant savivaldos ar valstybinės svarbos klausimus, taip pat būtina didinti tokių institucijų kaip Švietimo taryba įtaką formuojant politiką.
- Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ išskiria dialogo ir demokratinių įgūdžių svarbą ne tik savivaldos, bet ir švietimo srityje. Jie akcentuoja bendruomenės įsitraukimą ir siekia plėtoti dialogo kultūrą, remiantis demokratiniais principais.
- Liberalų sąjūdis taip pat palaiko bendruomenių įtraukimą, teigdami, kad bet kokios švietimo naujovės turi būti gerai pagrįstos ir įgyvendinamos bendradarbiaujant su visuomene. Jie išryškina įtraukimo svarbą bet kokių pokyčių procese.
- Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (LVŽS) ypatingą dėmesį skiria bendradarbiavimui tarp įvairių suinteresuotų grupių, įskaitant vyriausybę, nevyriausybinės organizacijas, bendruomenes, tėvus ir tarptautines institucijas. Jų požiūris grindžiamas plačiu dialogu ir kooperacija tarp skirtingų švietimo proceso dalyvių.
- Partija „Laisvė ir teisingumas“ pabrėžia būtinybę koordinuoti valstybės ir visuomenės pastangas, siekiant efektyviai spręsti švietimo klausimus. Be to, ji aiškiai nurodo, kad optimizuojant ugdymo institucijų tinklą būtina tartis su bendruomenėmis, kas išryškina jų įsipareigojimą įtraukti visuomenę į švietimo klausimų sprendimą.

Tinklo požiūriu, švietimo kokybei užtikrinti svarbu didinti ugdymo įvairovę ir skatinti įvairių švietimo veikėjų lygiavertį dalyvavimą teikiant švietimo paslaugas. Tam turi būti numatyti teisiniai ir finansiniai instrumentai nevyriausybinėms ugdymo ir švietimo organizacijoms, ypač ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo, neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigoms dalyvauti bendroje švietimo sistemoje. Todėl siekėme įvertinti politinių partijų nuostatas dėl nevyriausybinių švietimo organizacijų įtraukimo į viešųjų paslaugų teikimą.

Lentelė 2. Politinių partijų nuostatos dėl švietimo NVO įtraukimo į viešųjų paslaugų teikimą

SĄRAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SĄRAŠO PAVADINIMAS	PROGRAMOJE ATSKIRAI PAMINĖTAS ŠVIETIMO PASLAUGŲ PERDAVIMAS NVO	PROGRAMOJE TIK BENDRAI KALBAMA APIE VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMĄ NVO	PARTIJA PASISAKO UŽ VALSTYBINĮ ŠVIETIMĄ	PROGRAMOJE NUOSTATŲ DĖL VIEŠŲJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMO NVO NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SĄJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)				✓
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS	✓			
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA				✓
4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA			✓	
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA			✓	
6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA			✓	
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA		✓		
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)				✓
10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“			✓	
11.	DEMOKRATŲ SĄJUNGA „VARDAN LIETUVOS“		✓		
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“				✓
13.	TĖVYNĖS SĄJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI				✓
14.	LIBERALŲ SĄJŪDIS	✓			
16.	LAISVĖS PARTIJA		✓		
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SĄJUNGA				✓

Apibendrinančios išvagos

- Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“, Liberalų sąjūdis, Laisvės partija remia NVO dalyvavimo viešųjų paslaugų teikime plėtrą, akcentuodami viešųjų paslaugų kokybės gerinimą.
- Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, partija „Laisvė ir teisingumas“ siekia viešojo ir privataus sektorių partnerystės teikiant viešąsias paslaugas.

- Nacionalinis susivienijimas siekia, kad valstybinis finansavimas, šalia valstybės ir savivaldybių ugdymo įstaigų, būtų skiriamas tik pelno nesiekiančioms mokykloms.
- Lietuvos žaliųjų partija, Lietuvos regionų partija pabrėžia kokybiško, viešojo švietimo išsaugojimo ir stiprinimo svarbą.

LYGIAVERTĖS SĄLYGOS NEVYRIAUSYBINĖMS IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOMS

Tinklas siekia lygiaverčių sąlygų nevyriausybinėms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms dalyvauti ikimokyklinio ugdymo sistemoje. Tam turi būti sudarytos palankios teisinės bei finansinės sąlygos steigtis nevyriausybinėms, bendruomeninėms ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, taikomas vienodas lėšų skyrimo principas pavaldžioms ir nepavaldžioms ugdymo įstaigoms. Todėl analizuodami politinių partijų rinkimines programas vertinome, ar partijos skiria dėmesį ikimokyklinio ugdymo prieinamumo, įvairovės ir kokybės gerinimui, ar atskirai įvardijamas nevalstybinių ugdymo įstaigų vaidmuo ikimokyklinio ugdymo sistemoje.

Lentelė 3. Politinių partijų nuostatos dėl nevalstybinių ugdymo įstaigų dalyvavimo ikimokyklinio ugdymo sistemoje

SĄRAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SĄRAŠO PAVADINIMAS	PARTIJOS PROGRAMOJE IŠSKIRTOS NUOSTATOS DĖL NEVALSTYBINIŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ DALYVAVIMO IKIMOKYKLINIO UGDYMO SISTEMOJE	PARTIJA PASISAKO UŽ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRIEINAMUMO DIDINIMĄ IR FORMŲ ĮVAIROVĘ, TAČIAU ATSKIRAI NEVALSTYBINIŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ NEMINI	PARTIJOS PROGRAMOJE SU IKIMOKYKLINIŲ UGDYMU SUSIJUSIŲ NUOSTATŲ NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SĄJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)			✓
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS			✓
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA		✓	
4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA			✓
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA			✓
6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA			✓
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA		✓	
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)			✓
10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“			✓
11.	DEMOKRATŲ SĄJUNGA „VARDAN LIETUVOS“		✓	
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“			✓

13.	TĖVYNĖS SAJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI			✓
14.	LIBERALŲ SAJŪDIS	✓		
16.	LAISVĖS PARTIJA			✓
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA			✓

Apibendrinančios išvalgos

Tik 4 politinės partijos (Lietuvos socialdemokratų partija, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Demokratų partija “Vardan Lietuvos” ir Liberalų sąjūdis) savo rinkiminėse programose skiria dėmesio ikimokykliniam ugdymui, ir tik viena partija – Liberalų sąjūdis – įvardija nuostatas dėl nevalstybinių ugdymo įstaigų dalyvavimo ikimokyklinio ugdymo sistemoje. Partija savo programoje mini siekį sudaryti „galimybes visų lygių privačioms ir valstybinėms švietimo įstaigoms konkuruoti lygiomis sąlygomis.

Visos 4 politinės partijos savo programose mini įsipareigojimus didinti ikimokyklinio ugdymo prieinamumą, skatinti įvairesnes vaikų priežiūros formas, išskirdamos šeimų darželių kūrimosi skatinimą.

LYGIAVERTĖS SĄLYGOS NEVALSTYBINĖMS BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOMS

Tinklas siekia lygiaverčio nevyriausybinų bendrojo ugdymo mokyklų dalyvavimo švietimo sistemoje, o tam svarbu užtikrinti, kad planuojant sisteminius švietimo pokyčius būtų atsižvelgta į įvairių įstaigų veikimo principus, pedagoginių praktikų savitumą ir inovatyvumą, sudaryti vienodas sąlygas nevyriausybinėms mokykloms dalyvauti vykdomose programose ir priemonėse, gauti aplinkos lėšas, atnaujinti teisinį nepriklausomų bendrojo ugdymo įstaigų reguliavimą. Analizuodami politinių partijų rinkimines programas, vertinome, ar jos skiria dėmesį palankių sąlygų sudarymui nevalstybinėms bendrojo ugdymo mokykloms dalyvauti švietimo sistemoje.

Lentelė 4. Politinių partijų nuostatos dėl sąlygų nevalstybinių bendrojo ugdymo įstaigų dalyvavimui švietimo sistemoje sudarymo

SARAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SARAŠO PAVADINIMAS	PARTIJOS PROGRAMOJE ĮVARDYTOS NUOSTATOS DĖL SĄLYGŲ NEVALSTYBINIŲ ĮSTAIGŲ DALYVAVIMUI ŠVIETIMO SISTEMOJE SUDARYMO	PARTIJOS PROGRAMOJE NUOSTATŲ DĖL SĄLYGŲ NEVALSTYBINIŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ DALYVAVIMUI ŠVIETIMO SISTEMOJE SUDARYMO NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SAJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)		✓
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS	✓	
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA	✓	
4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA		✓
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA		✓
6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA		✓
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA	✓	
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)		✓

10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“		✓
11.	DEMOKRATŲ SAJUNGA „VARDAN LIETUVOS“	✓	
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“		✓
13.	TĖVYNĖS SAJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI		✓
14.	LIBERALŲ SAJŪDIS	✓	
16.	LAISVĖS PARTIJA		✓
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA		✓

Apibendrinančios išvalgos

Tik 5 politinės partijos (Liberalų sąjūdis, Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, Lietuvos socialdemokratų partija ir Nacionalinis susivienijimas) savo programose skyrė dėmesį nevalstybinių mokyklų problematikai ir jų įtraukimo į švietimo sistemą sąlygų tobulinimui. Ženkli dalis rinkimuose dalyvaujančių partijų (Lietuvos žaliųjų partija, Lietuvos liaudies partija, Lietuvos regionų partija, partija „Laisvė ir teisingumas“) pasisako už valstybinį švietimą ir jo stiprinimą (žr. 2 lentelę).

Partijos, skyrusios dėmesį nevalstybinių bendrojo ugdymo mokyklų dalyvavimui švietimo sistemoje, numato tokias priemones ir siekius:

- Liberalų sąjūdis, kaip ir ikimokykliniame ugdyme, sieks sudaryti galimybes visų lygių privačioms ir valstybinėms švietimo įstaigoms konkuruoti lygiomis sąlygomis. Partija taip pat kalba apie įvairių formų mokyklų, pvz., mini mokyklų, kūrimo skatinimą.
- Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ numato ieškoti valstybinio ir nevalstybinio sektoriaus pusiausvyros, stabdys didėjančią mokinių socialinę, kultūrinę atskirtį, įvairinant teikiamas švietimo paslaugas ir plečiant jų panaudojimo galimybes. Partija ketina peržiūrėti privačių mokyklų švietimo politikos vykdymą ir suteikti tinkamą finansavimą jos įgyvendinimui.
- Lietuvos socialdemokratų partija sieks, remdamiesi gerosiomis Skandinavijos ir kitų Vakarų šalių praktikomis, privačias švietimo įstaigas finansuoti taip pat, kaip valstybines (savivaldybių) įstaigas, taikydami tokius pačius kokybės ir kiekybės reikalavimus.
- Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga ketina peržiūrėti nevalstybinių mokyklų finansavimo iš valstybės biudžeto sistemą, užtikrinti, kad viešieji finansai, skirti švietimo sistemai, neiškreiptų nevalstybinių ir valstybės bei savivaldybės švietimo įstaigų konkurencijos, peržiūrėti bendrojo ugdymo mokyklų tinklo taisykles, nustatyti iš įvairių kiekybinių ir kokybinių rodiklių sudarytą mokyklos kokybės balą ir jį vienodai taikyti valstybinių ir nevalstybinių bendrojo ugdymo mokyklų kokybei vertinti.
- Nacionalinis susivienijimas siekia, kad valstybinis finansavimas, šalia valstybės ir savivaldybių ugdymo įstaigų, būtų skiriamas tik pelno nesiekiančioms mokykloms. Partija taip pat numato užtikrinti vienodą mokymo kokybę privačiose ir viešosiose ugdymo įstaigose.

SAUGIOS IR MOKINIAMS PALANKIOS APLINKOS KŪRIMAS IR PUOSELĖJIMAS

Tinklas siekia, kad ugdymo procese didesnis dėmesys būtų skiriamas saugios ir palankios aplinkos mokiniams kūrimui ir puoselėjimui, mokinių galių at(si)skleidimui ir individualiai pažangai, jų nuosekliam įtraukimui į ugdymo procesą. Tai apima ir įtraukiojo ugdymo stiprinimą, patyčių prevenciją, psichinės sveikatos ir geros savijautos stiprinimą ir kitas priemones. Be to, Tinklas siekia, kad ugdymo procesas būtų grįstas šiomis pamatinėmis nuostatomis: pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų (pagal rasinę ar etninę kilmę, lytį, negalią, amžių, seksualinę orientaciją ar lyties identitetą) teises.

Analizuodami politinių partijų rinkimines programas, vertinome, ar jose numatytos priemonės ir veiksmai padės kurti ir puoselėti visiems mokiniams saugią ir palankią ugdymosi aplinką.

Lentelė 5. Politinių partijų programinės nuostatos dėl saugios ir mokiniams palankios aplinkos puoselėjimo

SARAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SARAŠO PAVADINIMAS	PARTIJOS PROGRAMOJE APRTOTOS PRIEMONĖS ĮTRAUKIOJO UGDYMO STIPRINIMUI, PATYČIŲ PREVENCIJAI, GYVENIMO ĮGŪDŽIŲ UGDYMOUI IR KT.	PARTIJA PRIEŠTARAUJA SOCIALINE ĮVAIROVE GRĮSTAM UGDYMOUI	PARTIJOS PROGRAMOJE NUOSTATŲ SAUGIOS IR MOKINIUI PALANKIOS APLINKOS UZTIKRINIMŲ NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SĄJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)		✓	
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS		✓	
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA	✓		
4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA	✓		
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA		✓	
6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA	✓		
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA	✓		
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)			✓
10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“	✓		
11.	DEMOKRATŲ SĄJUNGA „VARDAN LIETUVOS“	✓		
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“			✓
13.	TĖVYNĖS SĄJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI	✓		
14.	LIBERALŲ SĄJŪDIS	✓		
16.	LAISVĖS PARTIJA	✓		
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SĄJUNGA			✓

Apibendrinančios išvalgos

Didžioji dauguma partijų (9) savo programose skiria dėmesį klausimams, susijusiems su saugios ir mokiniui palankios ugdymosi aplinkos kūrimu ir puoselėjimu. Tačiau 3 partijos (Tautos ir teisingumo sąjunga, Nacionalinis susivienijimas ir Lietuvos liaudies partija) neigia pamatines teises ir nuostatas, leidžiančias kiekvienam mokiniui ugdymo aplinkoje būti ir jaustis savimi, prieštarauja socialine įvairove grįstam ugdymui.

Visos partijos iš esmės pritaria įtraukties švietime principams, akcentuoja švietimo sistemos pritaikymą specialiųjų poreikių mokiniams, tačiau skiriasi jų požiūris į reformos įgyvendinimo tempą ir metodus:

- Laisvės partija, pabrėždama diskriminacijos prevenciją ir siekį užtikrinti saugią aplinką LGBT jaunuoliams, planuoja įgyvendinti patyčių prevencijos priemones ir skatinti objektyvios bei mokslu paremtos informacijos apie įvairias socialines grupes prieinamumą. Partija taip pat skiria dėmesį psichologinei ir emocinei mokinių gerovei, siūlydama konkretų planą, kaip per dvejus metus mokyklos turėtų prisitaikyti prie specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių. Partija siekia, kad įtraukiojo ugdymo reforma būtų visapusiškai įgyvendinta visose mokyklose.
- Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai bei Liberalų sąjūdis orientuojasi į vaikų individualių gebėjimų lavinimą, siekdamas, kad švietimo sistema būtų labiau pritaikyta individualiems mokinių poreikiams.
- Liberalų sąjūdis taip pat skiria dėmesio mokinių motyvacijos stiprinimui ir jų ugdymui orumo bei savirealizacijos erdvėje, pabrėždami, kad visi mokiniai turi jaustis vertinami ir įsitraukę, nepriklausomai nuo jų kilmės ar negalios.
- Lietuvos socialdemokratų partija, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga, partija „Laisvė ir teisingumas“ siūlo stiprinti mokytojų švietimo pagalbos specialistų vaidmenį, užtikrinti jų pakankamą skaičių ir tinkamą kvalifikaciją, stiprinti jų socialines ir emocines kompetencijas, padėsiančias rūpintis mikroklimatu klasėje ir kovoti su patyčiomis.
- Lietuvos regionų partija ir Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ siūlo įtraukiojo ugdymo programą įgyvendinti etapais, kad valstybė galėtų tinkamai pasiruošti, pabrėždamos, kad reforma paskubinta ir trūksta specialistų.

NEFORMALUSIS VAIKŲ ŠVIETIMAS (NVŠ)

Tinklas siekia prisidėti prie neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo ir kokybės gerinimo, o tam svarbiais išskiria šiuos pagrindinius aspektus:

- Didinti NVŠ programų įvairovę, jų aktualumą visose savivaldybėse, ypač žiedinėse ir kaimiškosiose.
- Nuosekliai didinti valstybės finansavimą NVŠ, taip pat didinant NVŠ krepšelį.
- Sudaryti (finansines) sąlygas atsirasti NVŠ programoms ikimokyklinio amžiaus vaikams ir jas plėtoti.
- Taikyti pozityvios diskriminacijos principą (mažinti arba kompensuoti visą mokestį) specialiųjų ugdymosi poreikių (toliau – SUP) turintiems vaikams ir vaikams, kurie gauna (ar turintys teisę į) socialinę paramą pagal Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymą, siekiant sudaryti palankias sąlygas šiems vaikams dalyvauti NVŠ programose.

Analizuodami politinių partijų (rinkimines) programas vertinome, kokios priemonės planuojamos, siekiant didinti NVŠ prieinamumą, kokybę ir pasiekimų pripažinimą, kokios pozicijos laikomasi dėl NVŠ finansavimo, ar įvardijamos atskiros nuostatos dėl NVŠ prieinamumo didinimo specialiųjų ugdymosi poreikių (SUP) mokiniams ir mokiniams iš nepalankios socialinės, ekonominės ir kultūrinės (SEK) aplinkos.

Lentelė 6. Politinių partijų nuostatos dėl neformaliojo vaikų švietimo sistemos tobulinimo

SĄRAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SĄRAŠO PAVADINIMAS	PARTIJOS PROGRAMOJE ĮVADYTOS NUOSTATOS DĖL NVŠ PRIEINAMUMO IR ĮVAIROVĖS DIDINIMO BEI KOKYBĖS GERINIMO IR PASIEKIMŲ PRIPAŽINIMO	PARTIJOS PROGRAMOJE ĮVADYTAS SIEKIS DIDINTI NVŠ FINANSAVIMĄ	PARTIJOS PROGRAMOJE IŠSKIRTOS PRIEMONĖS NVŠ PRIEINAMUMO DIDINIMUI SUP IR SEK VAIKAMS	PARTIJOS PROGRAMOJE SU NVŠ SUSIJUSIŲ NUOSTATŲ NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SĄJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)				✓
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS				✓
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA	✓	✓	✓	
4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA	✓	✓		
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA				✓
6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA		✓		
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SĄJUNGA	✓	✓		
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)				✓
10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“	✓			
11.	DEMOKRATŲ SĄJUNGA „VARDAN LIETUVOS“	✓	✓	✓	
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“				✓
13.	TĖVYNĖS SĄJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI				✓
14.	LIBERALŲ SĄJŪDIS	✓	✓	✓	
16.	LAISVĖS PARTIJA	✓	✓	✓	
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SĄJUNGA				✓

Apibendrinančios išvagos

Daugiau nei pusė politinių partijų savo rinkiminėse programose skiria dėmesį neformaliajam vaikų švietimui:

- Laisvės partija, Liberalų sąjūdis ir Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ skiria dėmesį NVŠ programų įvairovės didinimui. Laisvės partija siūlo plėsti neformaliojo švietimo veiklas, įtraukiant daugiau pilietinių, meninių, sporto ir STEAM kryptių veiklų. Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ siūlo įvesti naują sporto krepšėlį tam, kad daugiau vaikų būtų įtraukti į fizinio aktyvumo veiklas. O Liberalų sąjūdis pabrėžia, kad neformalusis švietimas turi padėti ugdyti lyderystės, komunikacijos ir viešojo kalbėjimo įgūdžius, naudingus tiek asmeniniam, tiek profesiniam gyvenimui.

- Lietuvos socialdemokratų partija, Lietuvos žaliųjų partija, partija „Laisvė ir teisingumas“, Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ siūlo užtikrinti geresnį vaikų pavėžėjimą ir neformaliojo švietimo užsiėmimus, ypač tose vietovėse, kur mokyklos yra toli nuo gyvenamosios vietos. O Lietuvos žaliųjų sąjunga sieks, kad neformaliojo švietimo veiklos būtų organizuojamos arti ugdymo įstaigų.
- Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga ketina siekti, kad neformaliojo švietimo pasiekimai taptų sudedamąja mokinio brandos vertinimo dalimi ir būtų įrašyti į brandos atestatą.
- Nemaža dalis partijų žada didinti neformaliojo vaikų švietimo finansavimą: Lietuvos socialdemokratų partija, Lietuvos žaliųjų partija, Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“, Laisvės partija siūlo krepšelį padidinti iki 60–100 eurų.
- Liberalų sąjūdis išsiskiria iš kitų partijų, siūlydamas keisti neformaliojo vaikų švietimo krepšelio finansavimo principą. Jie teigia, kad vietoje dabartinių 15 eurų, skiriamų organizacijoms, verta skirti, pvz., 100 eurų krepšelį kiekvienam vaikui, kad jis pats pasirinktų, kokias neformaliojo ugdymo veiklas ir kokioje organizacijoje juos panaudoti.
- Lietuvos regionų partija ir Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga atkreipia dėmesį, kad finansavimas turi būti didinamas ir vaikų vasaros poilsui.
- Kelios partijos skiria dėmesio SUP ir SEK vaikų neformaliajam ugdymui: Liberalų sąjūdis pažymi tautinių mažumų vaikų neformaliojo ugdymo svarbą. Demokratų partija „Vardan Lietuvos“ ir Laisvės partija numato siekį užtikrinti negalią turinčių vaikų aktyvesnį dalyvavimą neformaliajame švietime. Lietuvos socialdemokratų partija sieks, kad iš valstybės biudžeto būtų padengiamas visas mokėstis specialiuoju ugdymosi poreikių turintiems ir tiems vaikams, kurie gauna arba turi teisę į socialinę paramą.

NEFORMALUSIS SUAUGUSIŲJŲ IR VYRESNIŲJŲ SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMAS

Tinklas siekia mokymosi visą gyvenimą (MVG) sistemos plėtros ir stiprinimo, mokymosi visą gyvenimą paslaugų prieinamumo ir kokybės gerinimo. MVG sistemoje turi būti sudarytos sąlygos dalyvauti ir vyresniesiems suaugusiesiems tam, kad jie galėtų tobulinti reikiamas kompetencijas ar kvalifikaciją, kurios padėtų jiems ilgiau išlikti darbo rinkoje ir gyventi visavertį gyvenimą.

Analizuodami politinių partijų (rinkimines) programas, vertinome jų skiriamą dėmesį mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtrai ir vyresniųjų suaugusiųjų įtraukimo į švietimo sistemą nuostatas.

Lentelė 7. Politinių partijų nuostatos neformaliojo suaugusiųjų ir vyresniųjų suaugusiųjų švietimo srityje

SARAŠO NR.	PARTIJOS/KOALICIJOS SARAŠO PAVADINIMAS	PARTIJOS PROGRAMOJE SKIRTA DĖMESIO MVG SISTEMOS PLĖTRAI	PROGRAMOJE SKIRTA DĖMESIO VYRESNIŲJŲ SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMUI	PARTIJOS PROGRAMOJE SU SUAUGUSIŲJŲ IR VYRESNIŲJŲ SUAUGUSIŲJŲ NEFORMALIOJU ŠVIETIMU SUSIJUSIŲ NUOSTATŲ NĖRA
1.	TAUTOS IR TEISINGUMO SĄJUNGA (CENTRISTAI, TAUTININKAI)			✓
2.	NACIONALINIS SUSIVIENIJIMAS			✓
3.	LIETUVOS SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJA	✓	✓	
4.	LIETUVOS ŽALIŲJŲ PARTIJA		✓	
5.	LIETUVOS LIAUDIES PARTIJA			✓

6.	LIETUVOS REGIONŲ PARTIJA			✓
8.	LIETUVOS VALSTIEČIŲ IR ŽALIŲJŲ SAJUNGA	✓		
9.	TAIKOS KOALICIJA (DARBO PARTIJA, LIETUVOS KRIKŠČIONIŠKOSIOS DEMOKRATIJOS PARTIJA, ŽEMAIČIŲ PARTIJA)			✓
10.	PARTIJA „LAISVĖ IR TEISINGUMAS“	✓	✓	
11.	DEMOKRATŲ SAJUNGA „VARDAN LIETUVOS“	✓	✓	
12.	POLITINĖ PARTIJA „NEMUNO AUŠRA“			✓
13.	TĖVYNĖS SAJUNGA-LIETUVOS KRIKŠČIONYS DEMOKRATAI		✓	
14.	LIBERALŲ SAJŪDIS	✓	✓	
16.	LAISVĖS PARTIJA	✓	✓	
17.	LIETUVOS LENKŲ RINKIMŲ AKCIJA-KRIKŠČIONIŠKŲ ŠEIMŲ SAJUNGA		✓	

Apibendrinančios išvalgos

Didžioji dalis politinių partijų (9) savo rinkiminėse programose skiria dėmesį neformaliajam suaugusiųjų ir vyresniųjų suaugusiųjų švietimui. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad ši švietimo sritis dažnai priskiriama socialinei ar kultūros politikai.

Partijų rinkimines nuostatas ir siūlymus neformaliojo suaugusiųjų ir vyresniųjų suaugusiųjų švietimo srityje galime apibendrinti taip:

- Visos politinės partijos pasisako už paramos Trečiojo amžiaus universitetams stiprinimą.
- Liberalų sąjūdis akcentuoja mokymosi visą gyvenimą kultūros ugdymą ir siūlo finansines paskatas darbdaviams, investuojantiems į darbuotojų tobulinimą. Jie taip pat remia senjorų įtraukimą į neformalaus švietimo veiklas, per tokias iniciatyvas kaip „Socialinis receptas“, kuris padėtų senjorams dalyvauti nemokamose veiklose ir stiprinti socialinius ryšius.
- Laisvės partija orientuojasi į vyresnio amžiaus žmonių persikvalifikavimą ir jų integravimą į aukštą pridėtinę vertę kuriančias sritis, pavyzdžiui, aviacijos remontą. Partija taip pat pabrėžia senjorų verslumo skatinimą, siekdama didinti jų aktyvumą per tikslines verslo ir skaitmenizavimo programas.
- Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungą dėmesį skiria vyresnio amžiaus žmonių perkvalifikavimui ir jų sugražinimui į darbo rinką.
- Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ siūlo ambicingą darbo ir mokymosi modelį, kur kiekvienas dirbantis žmogus turėtų vieną dieną per savaitę mokymuisi, apmokamą valstybės arba darbdavio. Jie taip pat planuoja didinti suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą sistemos, veikiančios vieno langelio principu, finansavimą, plėsti galimybes suaugusiems įgyti naujų kompetencijų, prisitaikant prie darbo rinkos poreikių, įtraukti senjorus į 2024 m. startavusią mokymosi visą gyvenimą „krepšelio“ sistemą.

-
- Lietuvos socialdemokratų partija siūlo diegti mokymosi visą gyvenimą čekių sistemą, leidžiančią visuomenei savarankiškai pasirinkti finansuojamus mokymosi kelius – nuo profesinių kompetencijų tobulinimo iki užsienio kalbų mokymosi. Partija taip pat numato stiprinti suaugusiųjų mokymosi bazę, skatinti savivaldybių paramą suaugusiųjų švietimui.
  - Lietuvos žaliųjų partija orientuojasi į sveiko amžėjimo skatinimą per edukacines programas, kurios mokys senjorus apie sveiką gyvenimo būdą ir ligų prevenciją.

Analizę parengė:

Indrė Augutienė, VšĮ Pasaulio piliečių akademija vadovė, Nacionalinio švietimo NVO tinklo narė
indre@pasauliopilietis.lt